

Eindtermen? Nog niet ten einde!

PAUL WILLEKENS

De nieuwe eindtermen doen heel wat stof opwaaien in het onderwijs. En dat lijkt nog niet meteen te gaan liggen. Voor COC tijd om het verloop van het dossier onder de loep te nemen.

We beginnen ons verhaal met het geheugen op te frissen. Wie tijdens de vorige eeuw naar school ging, hoorde wellicht nooit over eindtermen spreken. Dat is normaal, want de toenmalige Dienst voor Onderwijsontwikkeling (nu de Dienst Curriculum) ontwikkelde ze pas in de loop van de jaren 90, om ze te laten goedkeuren door het Vlaams Parlement in 1997. Het zal veel jongere COC-leden vreemd lijken, maar voor die tijd was er nauwelijks centrale sturing in het Vlaamse onderwijs. Eindtermen pasten echter in een verhaal van minimale kwaliteitsbewaking: ze fungeerden aanvankelijk als minimale criteria voor de goedkeuring van de leerplannen en de beoordeling van een school tijdens de doorlichting. Op die wijze werd kwaliteitsbewaking door de overheid in overeenstemming gebracht met de vrijheid van onderwijs. Wat overigens niet belette dat de Vlaamse scholen toen nog top waren in internationale rankings.

In de eerste decennia van de 21ste eeuw werd de oorspronkelijk minimale invulling van de eindtermen steeds uitgebreider. Dat resulteerde in 2017 in een kaderdecreet, waarin beslist werd eindtermen voortaan te ontwikkelen vanuit zestien sleutelcompetenties. Toen waarschuwde COC er als enige voor dat de ont koppeling tussen eindtermen en vakgebieden zowel de pedagogische vrijheid van schoolbesturen, als die van leraren zou bezetten en zo ook de kwaliteit van onderwijs verder in gevaar brengt. De overige onderwijspartners volgden COC toen niet in die kritische benadering en dus ging de trein van de nieuwe eindtermen aan het rollen.

De nieuwe eindtermen voor de eerste graad gingen van start in het schooljaar 2019-2020 en, zoals gewoonlijk in

het Vlaamse onderwijs, worden ze nu progressief ingevoerd in de zesjarige structuur van het secundair onderwijs. Op 1 september 2021 moeten dus de vernieuwde eindtermen voor de tweede graad van start gaan.

Bedenkingen bij de nieuwe eindtermen

Ondertussen deed het veld al ervaring op met de nieuwe eindtermen en die is lang niet altijd positief. De vele bezorgde signalen van leraren hebben finaal ook de grootste onderwijskoepel (Katholiek Onderwijs Vlaanderen) wakker geschud: in oktober 2020 pleitte die voor een grondige versobering van de eindtermen. Dat pleidooi botste op de opmerking van de politiek en andere koepels dat die vraag wel rijkelijk laat kwam.

Ondertussen raakte ook een advies van de Raad van State bekend: het hoogste administratieve rechtscollege van dit land twijfelde of de omvang en de gedetailleerdheid van de eindtermen en onderwijsdoelen voor onderwijsverstrekkers voldoende ruimte laten om de doelstellingen van het eigen pedagogische project te verwezenlijken. Hiermee drukte de Raad van State zijn bezorgdheid uit over de grondwettelijke vrijheid van onderwijs. Katholiek Onderwijs Vlaanderen sprak in zijn reactie over 'staatspedagogie' en

Hoe dan ook, vrij en officieel onderwijs staan in dit dossier lijnrecht tegenover elkaar. Een aantal perscommentaren sprak over een nieuwe schoolstrijd, een zwaar beladen woord in ons land.

eiste aanpassingen aan het ontwerpdecreet.

Om tegemoet te komen aan het advies van de Raad van State schrapte de Vlaamse regering een beperkt aantal eindtermen. Daarnaast komt er een praktijkcommissie van leraren die moet oordelen of de invoering goed verloopt in tso, bso en kso. Op basis van de bevindingen kan al na een schooljaar worden bijgestuurd.

De onderwijskoepels reageerden verschillend. Katholiek Onderwijs Vlaanderen vond de aanpassing ruim onvoldoende, daarin bijgetreden door OKO (Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers), waarin methodescholen zich verenigd hebben. Het Gemeenschapsonderwijs (GO!) toont zich resoluut voorstander van de nieuwe eindtermen, daarin gevolgd door de Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten (OVSG) en Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV). Al dient gezegd dat die laatste twee ook kritische geluiden lieten horen in verband met de mogelijk nadelige effecten voor het praktijkonderwijs. Hoe dan ook, vrij en officieel onderwijs staan in dit dossier lijnrecht tegenover elkaar. Een aantal perscommentaren sprak over een nieuwe schoolstrijd, een zwaar beladen woord in ons land.

Onder dat gesternte keurde het Vlaams Parlement op 10 februari 2021 de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs goed. De nieuwe eindtermen voor de tweede graad gaan in vanaf september 2021.

Grondwettelijk Hof

Wie had gedacht of gehoopt dat de leerplanmakers nu rustig aan de slag konden, vergiste zich echter. Al op 11 februari besliste de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen een verzoekschrift in te dienen bij het Grondwettelijk Hof om het decreet over

de eindtermen tweede en derde graad secundair onderwijs te schorsen en vervolgens ook te vernietigen. Meer dan honderd katholieke schoolbesturen en de koepel van de ouderverenigingen van het vrij onderwijs verenigen zich om een procedure bij het Hof te starten. Een paar dagen later werden zij daarin gevolgd door de Federatie van de Steinerscholen. Ook die oordeelde dat de eindtermen zo talrijk en gedetailleerd zijn, dat de vrijheid van onderwijs geschonden is. De steinerscholen kunnen bovendien terugvallen op een belangrijk precedent: het zogenaamde 'steinerarrest' van 16 december 1998 van het Arbitragehof legde een bom onder de eindtermen voor het basisonderwijs, die nochtans door de Raad van State waren goedgekeurd. Het decreet moest herwerkt worden en er kwam ook een afwijklingsprocedure waar scholen voortaan beroep op konden doen.

De vrees voor een chaotische start van het schooljaar 2021-2022 is groot: uit verklaringen van politici en voorstanders in het onderwijs kan COC afleiden dat velen het niet onwaarschijnlijk achten dat het Grondwettelijk Hof effectief het decreet op de eindtermen tweede en derde graad zal vernietigen, of toch minstens schorsen in afwachting van de uitspraak ten gronde. Een wakker COC-lid vraagt zich ondertussen wellicht af waarom het parlement niet eerst grondiger nagaat of een decreet de toets van het Grondwettelijk Hof zal doorstaan.

Een mogelijke uitweg

Gelukkig hoeft de juridische onzekerheid rond de eindtermen niet te betekenen dat er geen enkele houvast is voor scholen en leraren. Zowel GO! als Katholiek Onderwijs Vlaanderen publiceerden de ontwerpplannen op hun website, gebaseerd op de eindtermen, goedgekeurd door het Vlaams Parlement. Scholen kunnen dus aan de slag, maar Katholiek Onderwijs

Vlaanderen waarschuwt wel dat er nauwelijks ruimte is om de onderwijsdoelen te behalen, laat staan daarbovenop eigen accenten te leggen. Zij benadrukken ook dat, wanneer er alsnog een grondige versobering van de eindtermen komt, zij de ontwerpplannen snel en makkelijk kunnen aanpassen, zodat er meer ruimte is voor een eigen aanpak door de scholen en de leraren.

Blijft natuurlijk de vraag of de soep zo heet gegeten wordt als ze wordt opgediend. Bij het ter perse gaan van dit nummer van Brandpunt is het decreet over de eindtermen nog steeds niet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, waardoor het ook nog geen kracht van wet heeft. Vraag is dan of de katholieke schoolbesturen hun verzoekschrift bij het Grondwettelijk Hof al hebben kunnen indienen. Een bizarre situatie dus: is dit een manier om tijd en ruimte te scheppen om achter de schermen een uitweg te zoeken? Heeft dit misschien te maken met de oproep van de Antwerpse bisschop Johan Bonny om opnieuw te onderhandelen? Hij stelde voor om, zoals in het Oosterweeldossier, een onafhankelijk bemiddelaar zonder politieke connecties aan te stellen om een oplossing te zoeken. De Oosterweelintendant slaagde binnen het jaar in zijn opdracht, uitgerekend onder het goed-

keurend oog van toenmalig minister van Mobiliteit Ben Weyts.

De vakorganisaties staan niet in het centrum van deze discussie, maar voor COC is het wel een prioritair dossier. COC vindt het uitermate belangrijk dat de pedagogisch-didactische vrijheid en professionaliteit van leraren wordt erkend. De nieuwe eindtermen ervaart COC als een bedreiging voor die vrijheid en dus ook voor de kwaliteit van onderwijs. COC zal het toejuichen wanneer men erin zou slagen om het aantal en de vorm van de eindtermen grondig te wijzigen en ze opnieuw met vakgebieden te verbinden. Voor nu moeten leraren de start van het komende schooljaar tijdig kunnen voorbereiden op basis van een sterk versoberde set eindtermen. Een andere situatie is eigenlijk onaanvaardbaar.

Wil je weten waarom de nieuwe eindtermen een risico vormen voor de vrijheid van onderwijs? Bekijk dan het webinar van beweging.net: 'Vrijheid van onderwijs: een strijd waard?'

